

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ
ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ
Β΄ ΤΑΞΗΣ ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
2002

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

Κείμενο διδαγμένο από το πρωτότυπο
Λυσίου Ὑπὲρ Μαντιθέου, 7-8

- 7 Ἐμὲ τοίνυν οὐδεὶς ἂν ἀποδείξειεν οὐτ' ἀπενεχθέντα ὑπὸ τῶν φυλάρχων οὔτε παραδοθέντα τοῖς **συνδίκους** οὔτε κατάστασιν καταβαλόντα. καίτοι πᾶσι ῥάδιον τοῦτο γνῶναι, ὅτι ἀναγκαῖον ἦν τοῖς φυλάρχοις, εἰ μὴ ἀποδείξειαν τοὺς ἔχοντας τὰς καταστάσεις, αὐτοῖς ζημιοῦσθαι. ὥστε πολὺ ἂν δικαιότερον ἐκείνοις τοῖς γράμμασιν ἢ τούτοις πιστεύοιτε· ἐκ μὲν γὰρ τούτων ῥάδιον ἦν ἐξαιληθῆναι τῷ βουλομένῳ, ἐν ἐκείνοις δὲ τοὺς ἰππεύσαντας ἀναγκαῖον ἦν ὑπὸ τῶν φυλάρχων ἀπενε-
- 8 χθῆναι. ἔτι δέ, ὃ βουλή, εἴπερ ἰππευσα, οὐκ ἂν ἦ ἔξαρκος ὡς δεινόν τι πεπονηκώς, ἀλλ' ἠξίου, ἀποδείξας ὡς οὐδεὶς ὑπ' ἐμοῦ τῶν πολιτῶν κακῶς πέπονθε, δοκιμάζεσθαι. ὁρῶ δὲ καὶ ὑμᾶς ταύτη τῇ γνώμῃ χρωμένους, καὶ πολλοὺς μὲν τῶν τότε ἰππευσάντων βουλευόντας, πολλοὺς δ' αὐτῶν **στρατηγούς** καὶ ἰππάρχους χειροτονημένους. ὥστε μηδὲν δι' ἄλλο με ἠγεῖσθε ταύτην ποιεῖσθαι τὴν ἀπολογία, ἢ ὅτι περιφανῶς ἐτόλμησάν μου καταψεύσασθαι. **Ἀνάβηθι** δέ μοι καὶ μαρτύρησον.

- A.** Από το κείμενο που σας δίνεται να μεταφράσετε στο τετράδιό σας το τμήμα "**ἔτι δέ, ὃ βουλή ... καὶ μαρτύρησον**".

Μονάδες 10

- B.** Να γράψετε στο τετράδιό σας τις απαντήσεις των παρακάτω ερωτήσεων:

- B1.** Σύμφωνα με τα δεδομένα της παραγράφου 7, να εντοπίσετε τα εναντίον του Μαντιθέου ενοχο-πονητικά στοιχεία και να διευκρινίσετε το περιεχόμενό τους.

Μονάδες 15

- B2.** Σε ποιο γεγονός αναφέρεται ο Μαντιθέος με τη φράση "**εἴπερ ἰππευσα, ... δοκιμάζεσθαι**" και ποια είναι η βαθύτερη επιδίωξή του;

Μονάδες 15

- B3.** Να αναφέρετε συνοπτικά τα είδη **πίστεων** της αρχαίας ρητορικής (Μονάδες 4). Σε ποιο απ' αυτά τα είδη ανήκουν τα **ενθυμήματα** και τι γνωρίζετε γι' αυτά; (Μονάδες 6).

Μονάδες 10

- B4.** Να γράψετε δύο ομόρριζα (απλά ή σύνθετα, της αρχαίας ή της νέας ελληνικής) από το β' συνθετικό καθεμιάς από τις παρακάτω λέξεις: **ἀποδείξειεν, ἀπενεχθέντα, συνδίκους, στρατηγούς, ἀνάβηθι.**

Μονάδες 10

Γ. Αδίδακτο κείμενο

Πλάτωνος Νόμων Α, 631b - c

" Ὡς ξένη, οἱ Κρητῶν νόμοι οὐκ εἰσὶν μάτην ἐν πᾶσιν διαφερόντως **εὐδόκιμοι** τοῖς Ἑλλησιν ἔχουσιν γὰρ ὀρθῶς, τοὺς **αὐτοῖς** χρωμένους εὐδαίμονας ἀποτελοῦντες. **πάντα** γὰρ τὰγαθὰ πορίζουσιν. διπλᾶ δὲ ἀγαθὰ ἐστίν, τὰ μὲν ἀνθρώπινα, τὰ δὲ θεῖα· ἤρηται δ' ἐκ τῶν θεῶν θάτερα, καὶ ἐὰν μὲν δέχηται τις τὰ μείζονα πόλις, κτᾶται καὶ τὰ ἐλάττονα, εἰ δὲ μή, στέρεται ἀμφοῖν. ἔστι δὲ τὰ μὲν ἐλάττονα **ῶν** ἡγεῖται μὲν ὑγεία, κάλλος δὲ δεύτερον, τὸ δὲ τρίτον ἰσχύς εἷς τε δρόμον καὶ εἰς τὰς ἄλλας πάσας κινήσεις **τῷ σώματι**, τέταρτον δὲ δὴ πλοῦτος οὐ τυφλὸς ἄλλ' ὄξυ βλέπων, ἄνπερ ἅμ' ἔπηται φρονήσει".

ἤρηται= ἐξήρηται

- Γ1.** Να μεταφράσετε στο τετράδιό σας το παραπάνω κείμενο.

Μονάδες 20

- Γ2.** Να γράψετε τον τύπο που σας ζητείται για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις:

μείζονα : αιτιατική ενικού θετικού βαθμού στο
ίδιο γένος
κάλλος : ονομαστική πληθυντικού.
εἰσὶν : γ' ενικό πρόσωπο οριστικής μέλλοντα
ἔχουσιν : γ' ενικό πρόσωπο ευκτικής αορίστου β'
ἡγεῖται : απαρέμφατο αορίστου μέσης φωνής.

Μονάδες 10

- Γ3α.** "ἐὰν μὲν δέχηται τις ... ἐλάττονα": Να χαρακτηρί-σετε τον υποθετικό λόγο και να τον μετατρέψετε σε υποθετικό λόγο που να δηλώνει την απλή σκέψη του λέγοντος.

Μονάδες 5

- Γ3β.** Να αναγνωρίσετε συντακτικά τις παρακάτω λέξεις: **εὐδόκιμοι, αὐτοῖς, πάντα, πόλις, ῶν.**

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A. Μετάφραση

Επιπλέον, άνδρες βουλευτές αν ήμουν ιππέας δε θα το αρνιόμουν σα να είχα διαπράξει κάτι κακό, αλλά θα είχα την αξίωση να υποβληθώ σε δοκιμασία, αποδεικνύοντας πως κανένας πολίτης δεν κακοποιήθηκε από μένα. Βλέπω όμως να έχετε και σεις τη γνώμη αυτή, και πολλοί από όσους είχαν υπηρετήσει τότε ως ιππείς να είναι βουλευτές, πολλοί πάλι από αυτούς να έχουν εκλεγεί στρατηγοί και ίππαρχοι. Γι' αυτό μη νομίζετε πως απολογούμαι για κανένα άλλο λόγο παρά γιατί τόλμησαν να πουν ολοφάνερα ψέματα εναντίον μου. Ανέβα στο βήμα λοιπόν και κατάθεσε για μένα.

B1.

Στην παράγραφο 7 τα βασικά ενοχοποιητικά στοιχεία είναι τρία, που εκφράζονται με τις κατηγορηματικές μετοχές "ἀπενεχθέντα, παραδοθέντα, παραλαβόντα".

Το πρώτο ενοχοποιητικό στοιχείο (η μετοχή "ἀπενεχθέντα") θα είχε ισχύ αν το όνομα του Μαντίθεου αναγραφόταν στους καταλόγους των φυλάρχων από τους οποίους θα είχε εισπράξει το επίδομα. Ο κατάλογος αυτός ήταν πιο αξιόπιστος από τα εκτεθειμένα σανίδια, άρα και πιο έγκυρος.

Επομένως με τη μη αναγραφή του ονόματός τους σ' αυτούς τους καταλόγους των φυλάρχων αποδεικνύται ότι δεν υπηρέτησε στο ιππικό.

Με τη μετοχή "παραδοθέντα" το δεύτερο ενοχοποιητικό στοιχείο, αναφέρεται στο γεγονός ότι δεν οδηγήθηκε στο δικαστήριο από τους συνηγόρους του Δημοσίου με την κατηγορία ότι πήρε το επίδομα και δεν το επέστρεψε. Αυτό το στοιχείο επιβεβαιώνει το ότι δεν ήταν ιππέας κατά την εποχή των τριάνοντα τυράννων.

Το τελευταίο στοιχείο ενοχής (η μετοχή "παραλαβόντα") ενισχύει τις παραπάνω θέσεις του Μαντιθέου αφού αναφέρεται στη μη καταβολή του βοηθήματος που παρείχε το κράτος στους Ιππείς για τη φύλαξη του αλόγου και την εξασφάλιση του απαραίτητου εξοπλισμού. Η μη καταβολή του βοηθήματος που γινόταν στο τέλος της θητείας των ιππέων, δηλώνει και τη μη λήψη του στην αρχή της θητείας.

B2.

Με τη φράση "εἴπερ ἵππευσα,.....δοκιμάζεσθαι" αρχίζει το τρίτο επιχειρήματά του, διατυπώνοντας μια υποθετική άποψη που είναι όμως πολύ εύστοχη. Υποστηρίζει ότι αν υπηρετούσε στο ιππικό δε θα το αρνιόταν σαν να είχε διαπράξει κάποιο έγκλημα.

Αντίθετα, πρώτα πρώτα θα αποδείκνυε ότι δεν έβλαψε κανέναν και στη συνέχεια ότι στο παρελθόν πολλοί από τους βουλευτές που τον δικάζουν τώρα αλλά και στρατηγοί και ίππαρχοι ήταν τότε, στην εποχή των τριάκοντα, ιππείς. Θέλει να τονίσει έτσι ότι δεν είναι άδικη η συμμετοχή του στο ιππικό και κατ' επέκταση, η κατηγορία είναι άδικη. Γιατί η συμμετοχή των άλλων στο ιππικό δεν αποτέλεσε εμπόδιο για την εκλογή τους ενώ αποτελεί εμπόδιο για τον ίδιο. Επιδιοκιμάζοντας την εκλογή τους, αλλά και την αναξιοκρατική στάση που τηρούν, επιδιώκει ο Μαντίθεος να κερδίσει τη συμπάθειά τους και μια ανάλογη ευνοϊκή και δίκαιη γι' αυτόν απόφαση.

(Ως απάντηση θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί το σχόλιο του σχολικού βιβλίου σελ. 92 στη δεύτερη παράγραφο).

B3.

Η πίστις (απόδειξη) είναι το ουσιαστικότερο μέρος του ρητορικού λόγου, μια και διατυπώνονται τα πειστικά επιχειρήματα για κάθε ζήτημα. Οι αποδείξεις είναι άτεχνες ή έντεχνες. Άτεχνες αποδείξεις είναι αντικειμενικά πειστήρια που δεν οφείλονται στην τεχνική δεξιότητα του ρήτορα (νόμοι, μαρτυρικές καταθέσεις, όρκοι και έγγραφα όπως συμβόλαια, διαθήκες κ.λ.π). Έντεχνες αποδείξεις είναι εκείνες που ο ίδιος ο ρήτορας επινοεί όπως: τα ενθυμήματα, τα παραδείγματα, γνώμες, τα ήθη, τα πάθη.

Ενθυμήματα: βλέπε σελ. 19 σχολικού βιβλίου.

"Τα ενθυμήματακοινοί τόποι" (κοινόχρηστα επιχειρήματα).

B4.

ἀποδείξειεν:	απόδειξη - δείκτης
ἀπενεχθέντα:	διαφέρω - διαφορά (ή διένεξη - διηνεκής)
συνδίκους:	δίκη - δικαστήριο
στρατηγούς:	διαγωγή - προάγω
ἀνάβηθι:	παράβαση - διαβάτης

Γ1.

Φίλε, οι νόμοι των Κρητών έχουν πραγματικά εξαιρετική φήμη σε όλους τους Έλληνες. Η ορθότητά τους δηλαδή έγκειται στο ότι καθιστούν ευτυχισμένους αυτούς που τους εφαρμόζουν. Γιατί εξασφαλίζουν όλα τα αγαθά. Και τα αγαθά είναι δύο κατηγοριών, τα ανθρώπινα (των ανθρώπων) και τα θεία (των θεών), εξαρτώνται βέβαια και άλλα από τα θεία, και αν λοιπόν κάποια πόλη αποδέχεται τα πιο σημαντικά, αποκτά και τα επουσιώδη, σε αντίθετη περίπτωση όμως στερείται και τα δύο.

Και τα λιγότερο σημαντικά είναι εκείνα εκ των οποίων προηγείται η υγεία, δεύτερον η ομορφιά, τρίτον η δύναμη στο τρέξιμο και σε κάθε

άλλη κίνηση του σώματος και τέταρτον ο πλούτος, που δεν είναι τυφλός αλλά οξυδερκής αν βέβαια συνοδεύεται ταυτόχρονα από τη σύνεση (ή φρόνηση).

Γ2.

μείζονα → μέγα
κάλλος → κάλλη
εἰσίν → ἔσται
ἔχουσιν → σχοίη
ἡγεῖται → ἡγήσασθαι

Γ3α.

ἐάν δέχεται → κτᾶται
(υπόθεση) (απόδοση)
υποθετικός λόγος που δηλώνει την αόριστη επανάληψη στο παρόν και μέλλον

ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ = ἐάν δέχεται
κτᾶται

εἰ δέχοιτο → ἄν κτῶτο
(υπόθεση) (απόδοση)
υποθετικός λόγος που δηλώνει την απλή σκέψη του λέγοντος.

Γ3β.

εὐδόκιμοι → κατηγορούμενο στο υποκείμενο νόμος του ρήματος εἰσί.
αὐτοῖς → αντικείμενο στη μετοχή χρωμένους.
πάντα → κατηγορηματικός προσδιορισμός στο ἀγαθὰ.
πόλις → υποκείμενο στο ρήμα δέχεται.
ῶν → αντικείμενο στο ρήμα ἡγεῖται.